

Drept și drepturi – tradiție și modernitate

In honorem ION DELEANU

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2013, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

OMAGIU. DELEANU, Ion

Drept și drepturi - tradiție și modernitate : in onorem

Ion Deleanu. - București : Universul Juridic, 2013

ISBN 978-606-673-086-0

34(498) Deleanu, I.

929 Deleanu, I.

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

LAUDATIO

Adesea, cele câteva rânduri care deschid un volum dedicat unei personalități evocă o relație de lungă durată cu cel omagiat și izvorăsc din prietenia și colegialitatea care îl leagă pe autor de acesta. În cazul de față însă, ele sunt expresia sinceră a admirației pe care semnatarul acestor rânduri, deținător temporar al prerogativelor de decan al facultății căreia cel omagiat i-a dedicat mai bine de o jumătate de secol de activitate didactică și științifică de excepție, i-o poartă unui om, unei opere și pasiunii cu care aceasta s-a clădit.

Prin natura ei, o carieră universitară se înscrie pe două coordonate fundamentale – activitatea didactică și cercetarea științifică – dar de cele mai multe ori, ea este reliefată mai pregnant de una dintre ele. Avem în jurul nostru oameni care, fără a fi lăsați în urmă o operă monumentală, au harul de a face informația științifică ușor de asimilat și, mai mult decât atât, de a stârni o adevărată pasiune pentru disciplina în cauză, rămânând pentru totdeauna în memoria foștilor studenți ca adevărați formatori. După cum există și veritabili întemeietori de școală, oameni care prin opera lor au demolat dogme, au clădit și reclădit o disciplină și o ramură de drept, dar care, poate, nu întotdeauna reușesc să transmită studenților, într-un mod accesibil, o parte din ceea ce au realizat în plan științific. Ei sunt cei care vor dăinui, înainte de toate, prin opera lor.

Ei bine, Profesorul Ion Deleanu este una dintre puținele personalități în cazul cărora cele două aspecte ale carierei universitare se îmbină atât de armonios, încât am ezitat mult timp dacă să începem aceste rânduri prin a vorbi despre dascăl sau despre cercetător. În cele din urmă am ales să urmărim un criteriu cronologic, bazat pe propria experiență, mai exact pe modul în care am ajuns să cunoaștem cele două fațete ale personalității evocate.

Pentru aceasta, trebuie să ne întoarcem în timp, cu peste două decenii în urmă, într-o zi de la începutul lunii octombrie a anului 1991, când semnatarul acestor rânduri se bucura de proaspăt dobândita calitate de student al Facultății de Drept a Universității „Babeș-Bolyai”. Probabil că înainte de admiterea la facultate și mai ales după aceea, până la momentul începerii cursurilor, fiecare dintre noi își formase o idee despre cum vor fi următorii patru ani. Și trebuie să recunosc că realitatea – o singură sală de curs, mică, cu pereții afumați, cu mobilier vechi și degradat, într-o clădire șubrezită de vreme, lipsa unor suporturi de curs tipărite, ca să ne rezumăm doar la aspectele materiale ale acestei realități – era destul de departe de imaginea formată între timp. Îmi amintesc însă la fel de bine că, după primul curs de drept constituțional, un coleg mi-a spus, parafrazându-l pe Creangă, „nu știu alții cum sunt, dar eu așa mi-am imaginat un curs la facultate”.

O concluzie simplă, onestă, pe care am împărtășit-o fără ezitare atunci și de atunci, dar care poate fi înțeleasă pe deplin numai de cei care au avut privilegiul de a asista la un curs sau o conferință susținută de Profesorul Ion Deleanu. Orice intervenție de acest gen se remarcă înainte de toate prin eleganța exprimării, printr-un stil elitist, dar care, în mod neașteptat, are efectul de a captiva auditoriul, indiferent care ar fi acesta. Nu întâmplător,

un reputat civilist îl numea „un adevărat *arbiter elegantiarum* al lumii juridice românești”. Eleganța discursului a fost întotdeauna dublată de un excepțional talent pedagogic, grație căruia probleme juridice de mare complexitate și soluțiile lor deveneau atât de limpezi încât păreau – reluând o expresie a Profesorului, din vremea studenției noastre – ”de ordinul evidenței aritmetice”.

Dacă un prim curs a fost suficient pentru a-l cunoaște pe *profesorul* Ion Deleanu, înțelegerea *cercetătorului* cu același nume necesită mult mai mult timp, maturitate intelectuală și științifică. Un alt reputat civilist îl numea „spirit renașcentist, care reunește în mod excepțional dubla vocație pentru dreptul public și dreptul privat”. Nimic nu surprinde mai bine adevărata anvergură intelectuală a celui omagiat, fiind probabil ultimul reprezentant al unei generații de iluștri juriști de formație enciclopedică, ce le permite să se simtă la fel de confortabil în aria dreptului public sau în a celui privat.

Și poate nu întâmplător și-a ales drept domenii principale de activitate două din cele mai complexe ramuri de drept – dreptul constituțional, respectiv procedura civilă. Domenii în care a creat o operă de referință, în care, pornind de la o regulă de drept aparent banală, a știut să pună în discuție și să răstoarne dogme sau concluzii considerate definitiv câștigate. Nu s-a mulțumit niciodată cu rezultate parțiale, ducând analiza până în cele mai mărunte aspecte, găsindu-și liniștea doar pe măsura găsirii soluțiilor pentru problemele identificate. Aceste idei și soluții nu au rămas fără ecou, ele constituind repere în activitatea de reglementare atât la nivelul Legii fundamentale, cât și în sfera procedurii civile, sau fiind preluate în planul jurisprudenței constituționale și a instanțelor judiciare.

Dacă realizările profesorului Ion Deleanu în cele două domenii menționate sunt atât de cunoscute încât orice evocare a acestora este superfluă, se cuvine să menționăm faptul că preocupările sale științifice sunt departe de a se fi limitat la acestea. Pasiunea și curiozitatea intelectuală fără margini care îl caracterizează l-au făcut să abordeze în permanență teme noi, pășind pe cărări ce nu cunoscuseră înainte urmele pașilor altor cercetători români. Este suficient să amintim, între multe altele: *Introducere în teoria reglării sistemului organelor statului* (Ed. Dacia, 1977), care realizează o transpunere a teoriei generale a sistemelor în sfera raporturilor constituționale; *Prezumțiile în drept* (Ed. Dacia, 1981), în care sunt analizate principalele categorii de prezumții utilizând elemente ale teoriei probabilităților; *Biologie și drept* (Ed. Dacia, 1983) care analizează implicațiile factorilor biologici în sfera raporturilor juridice; *Mică enciclopedie a dreptului* (Ed. Dacia, 2000), în care, pornind de la adagii sau locuțiuni latine sunt prezentate și analizate mari instituții ale dreptului, elementele fundamentale pe care acestea s-au edificat; *Părțile și terții. Relativitatea și opozabilitatea efectelor juridice* (Ed. Rosetti, 2002), care redefineste contururile noțiunilor de „parte” și de „terț” prin redimensionarea principiilor relativității convențiilor și opozabilității; *Ficțiunile juridice* (Ed. C.H. Beck, 2005) care își propune să identifice principalele categorii de ficțiuni juridice, determinând articulațiile, semnificațiile și implicațiile acestora, după cum arată chiar autorul. Nu întâmplător, mai bine de jumătate dintre lucrările cu caracter monografic purtând semnătura profesorului Ion Deleanu au fost distinse cu premii ale Academiei Române, ale Uniunii Juriștilor din România sau ale altor asociații profesionale ori științifice.

Dacă, în general, un profesor de drept se poate mulțumi să predea, să facă cercetare și să publice, profesorul Ion Deleanu a fost în ultimele decenii o prezență mult mai activă în tot ceea ce a însemnat viața juridică din țară. Activitatea sa didactică și științifică s-a împletit cu misiuni cu caracter aplicativ asumând, în diverse perioade, calitatea de judecător al Curții Constituționale, de avocat, de membru în Comisia de elaborare și apoi în cea de revizuire a Constituției.

Profesorul Ion Deleanu scria la un moment dat: „Grandoarea sau decadența instituțiilor juridice depinde numai de oamenii care le creează, le populează sau le profesează. Cum sunt oamenii, așa sunt instituțiile. Restul e retorică”. Nimic mai adevărat. Iar dacă astăzi Dreptul în general, Dreptul constituțional și Procedura civilă, în special, continuă să constituie o atracție și o provocare pentru teoreticieni, practicieni și studenți deopotrivă, dacă nenumărate întrebări născute pe terenul acestora și-au găsit răspunsul, este și meritul celui căruia îi consacram aceste rânduri.

Prof. univ. dr. FLORIN STRETEANU

Decan

Facultatea de Drept

Universitatea „Babeș-Bolyai”

Cu privire la declarația unilaterală a statului în cauză și efectele ei în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

Prof. univ. dr. CORNELIU BÎRSAN

Judecător – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

1. Se știe că mecanismul de control specific al modului în care statele contractante își îndeplinesc obligația asumată prin Convenția europeană a drepturilor omului – Convenția – de a respecta, în ordinea lor juridică internă, drepturile și libertățile pe care, împreună cu protocoalele adiționale, acestea le garantează, este dat de *recursul individual pe care-l poate introduce*, în fața Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg – Curtea –, orice persoană fizică ori juridică, alta decât o organizație guvernamentală, care pretinde că este victima încălcării uneia sau a mai multor încălcări a acestor drepturi și libertăți de către autoritățile statului în cauză.

Arătăm cu un alt prilej¹ că „recursul individual” reglementat de art. 34 din Convenție semnifică investirea instanței europene de contencios al drepturilor omului cu soluționarea unui litigiu în care cele două părți – reclamantul victimă și statul „pârât” – *se găsesc pe o poziție procesuală de perfectă egalitate juridică*. În acest litigiu reclamantul, persoană fizică ori persoană juridică „nestatală”, apare ca fiind subiectul unui raport juridic procesual de drept internațional deoarece *el acționează în fața unei jurisdicții internaționale și pretinde angajarea răspunderii statului în cauză*, statului său național sau unui stat terț, sub a cărui jurisdicție de află, pentru încălcarea unui drept subiectiv garantat de Convenție și/sau de protocoalele sale adiționale.

În definitiv, noțiunea de „recurs individual” folosită de doctrina și jurisprudența Convenției are a fi înțeleasă ca reprezentând un adevărat *drept la acțiune* ce poate fi exercitat de titularul dreptului subiectiv pretins încălcat prin „cererea de chemare în judecată” introdusă în fața instanței europene, ca mijloc juridic prin care, într-o situație determinată, prerogativa recunoscută titularului dreptului se transformă într-un act procesual concret², de investire a instanței europene. Însă, pentru ca cererea să poată fi examinată pe fond, ea trebuie să îndeplinească condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 35 din Convenție. În măsura în care Curtea constată îndeplinirea acestor condiții și, ca urmare, *declară cererea admisibilă*, ea va trece la discutarea fondului, fază în care, fie că va constata inexistența pretensei încălcări, respingând astfel cererea reclamantului, fie

¹ A se vedea C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 1148 și urm.; cu privire la dreptul de recurs individual a se vedea și R. Chiriță, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 683 și urm.; J.F. Renucci, *Traité de droit européen des droits de l'homme*, L.G.D.J., Dalloz, 2007, p. 845 și urm.; Fr. Sudre, *Droit européen et international des droits de l'homme*, 9ème édition, revue et augmentée P.U.F., Paris, 2008, p. 659 și urm.

² A se vedea I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, ed. a 5-a revăzută, completată, actualizată, Ed. All Beck, București, 2005, nr. 70.

existența acesteia, cu consecința condamnării statului pârât *la a înlătura*, prin mijloace specifice, urmările acelei încălcări pentru reclamant, precum și, dacă este cazul, la plata către acesta a unei sume de bani sub forma așa-numitei *satisfacții echitabile*, pe temeiul art. 41 din Convenție. Constatarea încălcării și obligarea la plata satisfacției echitabile sunt cuprinse într-o hotărâre a Curții, pe care statele contractante s-au obligat prin Convenție s-o execute în termenii ei (art. 46 al Convenției). În orice caz, recursul individual presupune întotdeauna, ca potențialitate, un diferend între cele două părți: prin intentarea „recursului” reclamantul pretinde că statul pârât i-a încălcat un drept garantat de Convenție și/sau de protocoalele sale adiționale; la rândul său, de cele mai multe ori statul în cauză neagă existența unei asemenea încălcări. Evident, după administrarea de probe în mod specific și dezbateri contradictorii, concluzia va aparține jurisdicției europene a drepturilor omului. Facem precizarea că prin intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11 la Convenție la 1 noiembrie 1998, recursul individual poate fi exercitat *de plin drept*, fără a mai fi necesară, ca în sistemul anterior, acceptarea prealabilă a posibilității introducerii lui de către statul în cauză³.

2. Una dintre particularitățile sistemului european de protecție a drepturilor omului este aceea că litigiul dintre părțile amintite mai sus poate fi stins și pe calea reglementării sale amiabile, în condițiile prevăzute de art. 39 din Convenție. Într-adevăr, potrivit acestui text, *în orice fază a procedurii*⁴, Curtea se poate pune la dispoziția părților pentru soluționarea pe cale amiabilă a cauzei, *soluționare care trebuie să reflecte, totuși, respectarea drepturilor omului, astfel cum acestea sunt recunoscute și garantate de Convenție și de protocoalele sale adiționale*. Procedura reglementării amiabile a litigiului este *confidențială*. În cazul în care ea se finalizează printr-un acord al părților, Curtea va scoate cauza de pe rol printr-o decizie ce se limitează la o prezentare sumară a situației de fapt din speță și a soluției adoptate. Decizia este transmisă Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, care va supraveghea executarea clauzelor din convenția de soluționare amiabilă a litigiului, așa cum acestea au fost reținute în decizia Curții.

După cum s-a arătat în literatura juridică de specialitate, posibilitatea reglementării amiabile a litigiului, prevăzută de Convenție, apare ca o modalitate de realizare a unei *concilierii internaționale*⁵ într-o manieră specifică, anume protecția europeană a drepturilor omului, față de care, totuși, prezintă unele deosebiri⁶, esențială fiind aceea că, spre deosebire de conciliere, care privește un diferend interstatal, reglementarea amiabilă se aplică nu numai în privința cererilor interstatale, extrem de rare în jurisprudența Curții, ci, *cel mai adesea, cererilor individuale*.

³ Cu privire la acest sistem a se vedea C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, vol. I, Drepturi și libertăți, Ed. All Beck, București, 2005, p. 80.

⁴ Redactarea actuală a art. 39 din Convenție a fost introdusă prin Protocolul nr. 14, intrat în vigoare la 1 iunie 2010; anterior, fostul art. 38 § 1 din Convenție preciza că procedura reglementării amiabile a litigiului putea începe *numai după ce Curtea declara cererea reclamantului admisibilă*; pentru amănunte a se vedea, C. Bîrsan, *op. cit.*, vol. II, 2006, p. 452 și urm.

⁵ A se vedea Fr. Sudre, *op. cit.*, p. 706.

⁶ Cu privire la aceste deosebiri a se vedea C. Bîrsan, *op. cit. (2010)*, p. 1446 și 1447.

Deși uneori în doctrină s-au emis anumite rezerve cu privire la compatibilitatea reglementării amiabile a litigiului cu asigurarea protecției efective a drepturilor omului⁷, spunându-se că, bunăoară, statul în cauză ar putea exercita „presiuni” asupra reclamantului pentru realizarea „compromisului” pe care această soluționare îl presupune sau că, într-o asemenea situație, Curtea *nu ar mai putea dispune măsuri de ordin general* care să conducă la înlăturarea producerii în viitor a unor încălcări ale Convenției similare cu cele în discuție în cauza dată⁸, nu mai puțin, instituția în discuție *prezintă avantaje atât pentru părțile în litigiu, cât și pentru instanța europeană*. Din punct de vedere al părților litigante, mai întâi, prin ajungerea la reglementarea amiabilă a litigiului, reclamantul obține satisfacție în privința pretențiilor sale deoarece, în cursul „tranzacției” astfel realizate, statul în cauză va recunoaște existența încălcării Convenției invocate prin introducerea „acțiunii” în fața Curții, pe de o parte, iar, pe de alta, întotdeauna reclamantul va primi o despăgubire bănească pentru repararea prejudiciului material și/ori moral pe care l-a suferit, urmare a producerii acelei încălcări. La rândul lui, deși statul în cauză face o asemenea recunoaștere și își asumă obligația de plată a despăgubirilor, *împotriva sa nu va mai fi pronunțată o hotărâre de condamnare pe plan internațional*.

Cât privește instanța europeană, ea va adopta o decizie mult mai simplă, fără o analiză exhaustivă a situației de fapt și a problemelor de drept ce se pun în cauza respectivă. După verificarea îndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 39 din Convenție instanța europeană *va lua act de înțelegerea realizată de părți* și va decide scoaterea cauzei de pe rolul ei.

Dacă este foarte adevărat că, așa după cum s-a spus uneori în doctrină, în sistemul Convenției reglementarea amiabilă a litigiului este un contract *sui generis* care se bazează pe concesiile reciproce făcute de părți⁹, „negocierile” în vederea încheierii lui se realizează *exclusiv sub controlul Curții*, prin grefa acesteia *și sunt confidentiale*. Mai mult, potrivit art. 62 § 2 din Regulamentul instanței europene aceste negocieri nu au nicio incidență asupra observațiilor făcute de părți în procedura contencioasă în cazul în care negocierile în vederea reglementării amiabile a litigiului eșuează. Același text din Regulamentul Curții precizează că în cadrul procedurii contencioase părțile sunt obligate să nu menționeze și să nu invoce vreo comunicare scrisă sau orală, o ofertă ori o concesiune concretă care ar fi intervenit în cursul negocierilor eșuate.

De asemenea, din jurisprudența Curții în materie rezultă că, în ipoteza în care reglementarea amiabilă a litigiului intervine în cauze ce au ca obiect încălcări grave ale unor drepturi intangibile garantate de Convenție, cum sunt dreptul la viață (art. 2) ori

⁷ A se vedea O. De Schutter, *Le règlement amiable dans la Convention européenne des droits de l'homme : entre théorie de la fonction de juger et théorie de la négociation*, Mélanges en hommage à Pierre Lambert, Bruxelles, Bruylant, 2000, p. 225 și urm.

⁸ Cu privire la critica acestor rezerve a se vedea Cr.L. Rozakis, *Unilateral Declarations as a Means of Settling Human Rights Disputes: A New Tool for the Resolution of Disputes in the ECHR's Procedure* în M.G. Kohen (editor), *Promoting Justice, Human Rights and Conflict Resolution through International Law / La promotion de la justice, des droits de l'homme et du règlement des conflits par le droit international Liber Amicorum Lucius Caflisch*, Leiden, 2007, p. 1003 și urm.

⁹ A se vedea Ph. Frumer, *La renonciation aux droits et libertés. La Convention européenne des droits de l'homme à l'épreuve de la volonté individuelle*, Bruxelles, Ed. Bruylant, 2001, p. 55 și urm.

dreptul de a nu fi supus la tortură, la tratamente inumane ori degradante (art. 3), instanța europeană nu validează o eventuală înțelegere a părților numai pe baza recunoașterii producerii încălcărilor invocate de reclamant și a obligației asumate de statul „pârât” de a plăti o sumă de bani cu titlu de despăgubiri, oricât de importantă ar fi aceasta. În asemenea situații este necesar ca statul să se angajeze a lua *măsuri de ordin general*, care să conducă la înlăturarea deficiențelor de ordin legislativ ori administrativ sau a practicilor care au generat încălcările Convenției denunțate de reclamant prin cererea sa¹⁰. Îndeplinirea acestor angajamente va fi supusă controlului exercitat de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei asupra executării hotărârilor Curții. În orice caz, așa după cum s-a subliniat în doctrina consacrată Convenției, reglementarea amiabilă a litigiului presupune, *în mod obligatoriu*, acceptarea *înțelegerii realizate de părți de către instanța europeană*; nu va exista reglementare amiabilă fără acordul acesteia. Curtea va respinge orice încercare de reglementare amiabilă care nu este de natură să respecte drepturile garantate de Convenție și/ori de protocoalele sale adiționale¹¹. În sfârșit, precizăm că urmare a realizării înțelegerii amiabile între părți, Curtea va proceda la radierea cauzei de pe rolul ei pe temeiul dispozițiilor art. 37 § 1 lit. c), potrivit cărora ea poate decide astfel atunci când constată existența vreunui „motiv” ce nu mai justifică să continue examinarea cererii.

3. În aplicarea dispozițiilor Convenției privitoare la posibilitatea reglementării amiabile a litigiului, la începutul deceniului trecut jurisdicția europeană de contencios al drepturilor omului a fost confruntată cu următoarea situație: în cauza *Akman c/Turquie* în care reclamantul susținea prin cererea introductivă de instanță, în esență, că fiul său a fost ucis în mod ilegal de forțele de securitate turce, după eșuarea tratativelor privitoare la reglementarea amiabilă a litigiului, guvernul turc a prezentat Curții o „*declarație*” ce avea ca finalitate „rezolvarea problemelor puse în cauză”, astfel că a cerut radierea acesteia de pe rol, pe temeiul dispozițiilor art. 37 §1 lit. c) din Convenție¹². Prin declarația sa, prezentată jurisdicției europene, în esență guvernul turc: a) *regreta producerea unor „situații individuale” de ucidere de persoane* prin utilizarea excesivă a forței de către organele sale de represie, așa după cum s-a întâmplat cu fiul reclamantului, în pofida existenței unor reglementări naționale de natură să prevină producerea unor asemenea incidente; b) *admitea că uzul forței excesive și disproporționate cu consecința decesului unei persoane reprezintă o încălcare a dispozițiilor art. 2 din Convenție care garantează dreptul la viață*, astfel că se angaja să ia toate măsurile de natură a conduce la apărarea acestui drept, iar dacă totuși un asemenea eveniment s-a produs, „*să efectueze o anchetă efectivă*” arătând în același timp că, datorită măsurilor legale și administrative adoptate „în ultima perioadă” – este vorba de perioada efectuării declarației – n.ns. - C.B.- a scăzut numărul unor asemenea situații; c) *se declara gata să plătească ex gratia reclamantului o sumă substanțială* – 85 000 lire sterline – cu titlu de despăgubiri și cheltuieli de judecată, plata

¹⁰ Privitor la asemenea angajamente a se vedea, printre alte hotărâri, 6 iulie 1999, *Millan I Tornes v/Andorra*; 22 iunie 2004, *Şahmo c/Turquie*; 13 iulie 2004, *Temel c/Turquie*; CEDH, 5 iulie 2005, *Moldovan and others v/Romania* (nr. 1), nepublicate, disponibile pe internet, www.echr.coe.int.

¹¹ A se vedea, Cr.L. Rozakis, *op. cit.*, p. 1005.

¹² CEDH, 26 iunie 2001, Recueil 2001-VI, § 8.

acesteia urmând a pune capăt litigiului; d) *arăta că el consideră* că supravegherea de către Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei a executării hotărârilor Curții pronunțate în cauze similare *reprezintă un mecanism adecvat* pentru continua ameliorare a modului de soluționare a situațiilor de genul celor din speță¹³. În acest mod a apărut în jurisprudența Curții noțiunea de *declarație unilaterală* a statului în cauză.

Transmisă reclamantului, acesta a învederat Curții *că nu este de acord cu termenii declarației guvernului* deoarece ea evită orice referire la uciderea ilegală a fiului său, omite să evidențieze faptul că acesta era neînarmat atunci când a fost ucis și, în orice caz, termenii declarației nu răspund problemelor apărării drepturilor fundamentale garantate de Convenție, astfel că a cerut continuarea examinării cauzei pe fond¹⁴.

Situația astfel descrisă apărea ca inedită deoarece, așa cum arătam mai sus, deși tratativele privitoare la o posibilă reglementare amiabilă a litigiului sunt confidențiale, era limpede că, pe conținut, scrisoarea guvernului reprezintă „oferta” sa pentru o astfel de reglementare la care însă nu s-a putut ajunge. Or, din moment ce scrisoarea devenise publică, instanța europeană a considerat că ea a fost transmisă „în afara cadrului negocierilor duse în vederea reglementării amiabile a litigiului” și a trecut la examinarea conținutului acesteia. Analizând „cu multă atenție” *termenii declarației guvernului*, Curtea a constatat că aceasta cuprinde *recunoașteri ale încălcărilor drepturilor garantate de Convenție* invocate de reclamant prin cererea sa și *angajamente directe asumate de guvern în scopul înlăturării situațiilor care au condus la producerea acelor încălcări*; de asemenea, Curtea a luat în considerare și *obligăția asumată de guvern de a plăti reclamantului o importantă sumă de bani* pentru repararea prejudiciilor materiale și morale suferite de acesta, precum și cheltuielile judiciare. Așa fiind, instanța europeană a considerat că există suficiente motive ce justifică a nu mai fi continuată examinarea cererii pe temeiul art. 37 § 1 lit. c) din Convenție¹⁵.

Ulterior, instanța europeană a adoptat aceeași soluție luând act de declarațiile unilaterale ale guvernului redactate în termeni similari cu cei din cauza amintită mai sus în alte trei cauze împotriva Turciei¹⁶. Precizăm că toate aceste soluții au fost adoptate de Camere ale Curții. După pronunțarea soluției de către una dintre Camerele Curții în cauza *Tahsin Acar c/Turquie*, nemulțumit de conținutul declarației unilaterale a guvernului de care Curtea luase act, reclamantul a cerut, pe temeiul art. 43 din Convenție, redeschiderea procedurii examinării ei de către Marea Cameră a Curții¹⁷.

¹³ *Idem*, § 24.

¹⁴ *Idem*, § 25.

¹⁵ *Idem*, § 30-32.

¹⁶ CEDH, 26 martie 2002, *Haran c/Turquie*; 9 aprilie 2002, *Togcu c/Turquie*; 9 aprilie 2002, *Tahsin Acar c/Turquie*; nepublicate, internet, *sit. cit.*

¹⁷ Reamintim că potrivit acestui text, în termen de 3 luni de la data hotărârii unei Camere, orice parte în cauză poate, în cazuri excepționale, să ceară retrimiterrea cauzei în fața Marii Camere; un colegiu de 5 judecători ai acesteia poate accepta cererea în situația în care cauza dată „pune o problemă gravă” referitoare la interpretarea sau la aplicarea Convenției sau a protocoalelor sale, ori o altă problemă gravă, cu caracter general; în cazul în care colegiul acceptă cererea, Marea Cameră se va pronunța asupra cauzei printr-o hotărâre.